

وحید شقاقی

کارشناس اقتصادی

راهکار تبدیل وضعیت صندوق ها از تهدید به فرصت

در موضوع صندوق های بازنشستگی، دو موضوع اصلی فزونی خروجی این صندوق ها بسر ورودی آن ها و مدیریت ناکارآمد حاکم بر صندوق ها مسائل اصلی هستند و هر اقدامی که روند منفی این دو موضوع را به نحو موثری اصلاح نکند، گره ای از مشکلات صندوق ها نخواهد گشود. بر این اساس، حذف معافیت های مالیاتی صندوق های بازنشستگی برطرف کننده مشکلات این صندوق ها نیست، چون راهکار موثری برای اصلاح دو موضوع پیش گفته، محسوب نمی شود. اگر بحران صندوق ها را عمیقاً بررسی کنیم به این نتیجه می رسیم که یکی از مهم ترین مشکلات آن ها، تحمیل تعهدات جدید از سوی دولت است. برای مثال، دولت در سال های مختلف در قالب تعهدات بیمه ای و به بهانه های مختلف، تعهداتی برای صندوق ها ایجاد می کند. این در حالی است که صندوق ها هزینه ها و مشکلات مالی زیادی دارند. دخالت در امور صندوق ها و تغییرات مدیریتی صندوق ها نیز باعث شده، مشکلات صندوق ها روز به روز بیشتر شود. اگر بخواهیم جایگزین موثری برای معافیت مالیاتی صندوق ها بیابیم باید گفت مهم ترین موضوعی که به عنوان مزیت برای صندوق ها تلقی می شود، برداشتن تعهدات دولتی از دوش صندوق های بیمه ای، همچنین کاهش قوانین متناقض در امور و اداره صندوق ها با کاهش دخالت دولت در مدیریت صندوق ها است. طی این سال ها دولت ها حتی با وجود آگاهی از کسورات صندوق ها، همچنان مشکلات آن ها در پوشش هزینه و ضعف شان در سرمایه گذاری، از منابع این صندوق ها برداشت کرده اند. این برداشتها خلل جدی در اداره صندوق ها ایجاد کرده و راهکار آن، آموزش و ایجاد سازوکارهای سرمایه گذاری در صندوق ها با واگذاری واقعی آن، به صاحبان اصلی آن ها است. در این صورت بازدهی و کارایی صندوق ها و ایجاد درآمد برای آن ها، فرصتی برای دولت حتی برای خلق پایه جدید مالیاتی از طریق صندوق ها است.

در حال حاضر صندوق ها یا به صورت سپرده گذاری در بانک ها، خرید اوراق مشارکت یا بنگاهداری درآمدزایی می کنند، اما چالش ها هم در این حوزه بسیار است. ضمن آنکه باید تاکید کرد، برداشت از منابع صندوق ها بسیار بیش از سودآوری آن ها است. دولت باید بپذیرد صندوق ها به اصلاحات پارامتریک و اجرای سیاست هایی که ریسک سرمایه گذاری صندوق ها را پایین بیاورد، نیاز دارند، بنابراین کاهش دخالت دولت و حذف دخالت آن در امور صندوق ها، در کنار عدم خلق تعهدات جدید برای صندوق یا پرداخت هزینه تعهدات گذشته از جیب دولت و نه صندوق ها، ضرورت دارد. باید تاکید کرد که اگر در صد حل مشکل صندوق ها هستیم باید با اقداماتی که اثر واقعی بر صندوق دارد، ورود پیدا کنیم، بنابراین تقویت صندوق ها، تبدیل وضعیت آن ها از بحران و تهدید به فرصت، امکان پذیر است و راه آن، بازگرداندن صندوق ها به ریل سودآوری از طریق اصلاح نظام منابع و مصارف صندوق ها و اصلاح نظام مدیریتی آن ها است.

نمائه نادری

روزنامه نگار

بهترین راه کمک به سازمان تامین اجتماعی حذف معافیت های بیمه ای است. در حال حاضر معافیت های بیمه ای مثل معافیت بیمه ای قالی بافان، کارگران ساختمانی، رانندگان و... است که برای صندوق سازمان تامین اجتماعی هزینه بر شده است

که در آن ها وجود دارد، یعنی با این مصوبه اهمیت، موضوع کارایی و کارآمدی صندوق ها رانادیده گرفته ایم و گرنه هر بخشی به شرطی که سودآور، کارآمد و پربازده باشد، مشمول مالیات است و مالیات دهی یک مجموعه، نشان کارآمدی آن مجموعه است.»

سوق دادن وجوه صندوق ها از سرمایه گذاری های مولد

علی اکبر نیکو اقبال، کارشناس اقتصادی نیز با بیان اینکه صندوق های بازنشستگی از معافیت مالیاتی بهره ای نمی برند به «آتیه نو» می گوید: «موضوع این است که صندوق های بازنشستگی یک نوع صندوق سرمایه گذاری هستند که با سهمی که از بیمه پردازان دریافت می شود اداره شده و سهمی هم توسط کارفرما به صندوق واریز می شود. در این مرحله از کار صندوق ها بحث در آمد در میان نیست، تا صحبت از مالیات باشد. به عبارتی مدل درآمدی صندوق ها با موضوع مالیات تناقض دارد. از سویی اگر صندوق این ذخایر را برای خرید سهام، سپرده گذاری و خریدارایی های مولد پرداخت و در واقع سرمایه گذاری کند و منافع حاصله را به صاحبان صندوق ها بدهد، سود حاصله از صندوق ها می تواند با استفاده از معافیت مالیاتی بیشتر شود. در هر حال وجوه صندوق های بازنشستگی مشمول درآمد نمی شود تا از آن ها توقع پرداخت مالیات داشته باشیم، اما اگر این منابع صرف سرمایه گذاری، تأسیس کارخانه و... باشد، باید مالیات این سرمایه گذاری ها را بپردازند. در مورد صندوق های تامین اجتماعی و بازنشستگی و... وضعیت صندوق ها نشان می دهد، منابع آن ها در امور مولد سرمایه گذاری نشده و اکنون این صندوق ها با خطر ورشکستگی مواجه هستند، بنابراین به طور کلی، باید تاکید کرد، اگر هدف از این مصوبه ایجاد تحرک در مدیریت صندوق ها و سوق دادن آن ها به مدیریت بهتر منابع و سرمایه گذاری های سودده باشد تا گردانندگان صندوق ها در سایه معافیت های مالیاتی قرار نداشته باشند و اداره به تحرک شوند، تصمیم منطقی و درستی است.» ذکر این نکته خالی از فایده نیست که به گفته کارشناسان، دولت نباید تغییرات ساختاری در مدیریت صندوق ها را به تأخیر بیندازد. تغییرات ساختاری به معنی واگذاری مدیریت صندوق ها به صاحبان اصلی صندوق ها است، یعنی بیمه پردازان و کارفرمایان که سهم اصلی رادر تجهیز منابع صندوق ها دارند. با تغییرات ساختاری در صندوق ها، می توان شرایطی را فراهم کرد که آن ها نیز سودآور و توانمند شده و مالیات پرداخت کنند.

صندوق ها و سودآور کردن آن ها است. در توضیح وزارت کار برای پیشنهاد حذف معافیت مالیاتی صندوق ها، به موضوع دیگری نیز اشاره شده است: حق بیمه های دریافتی سازمان تامین اجتماعی، در آمد همان «سال وصال» نیست، بلکه پیش دریافت تلقی و با توجه به اینکه تعهدات وجوه در یافتی بعضاً ۲۰ تا ۳۰ سال بعد پرداخت می شود، لذا عملاً وجوه دریافتی فعلی، در آمد ۲۰ تا ۳۰ سال بعد است.

این در حالی است که در بندراج) ماده (۱۳۹) قانون مالیات های مستقیم، حق بیمه، حق بازنشستگی و جرائم مربوط، از پرداخت مالیات معاف هستند و معافیت مالیاتی برای غیر در آمد، معنی ندارد. برای بررسی و شفاف سازی زوایای مختلف این پیشنهاد با کارشناسان به گفت گو پرداختیم.

از طرح این پیشنهاد از سوی وزارت کار این است که ما روی پارامترهایی دست بگذاریم که مصارف را بدتر نکند و به درآمد های سازمان کمک کند و لغو معافیت های بیمه ای از همین جنس است. به این معنی که هم به منابع سازمان کمک می کند و هم توقعات از صندوق ها را کمتر خواهد کرد.»

مدل مدیریتی صندوق ها را تغییر دهیم

علی دینی ترکمانی، کارشناس اقتصادی نیز با اشاره به اینکه پیشنهاد برای حذف شمولیت صندوق های تامین اجتماعی و بازنشستگی و... از مبحث مالیات، موضوع مهم بحرانی بودن وضعیت صندوق ها را دوباره تازه کرد، به «آتیه نو» توضیح داد: «یکی از مهم ترین مشکلات ریشه ای در صندوق های بازنشستگی، پیشی گرفتن مصارف صندوق بر منابع آن است. از سویی نحوه مدیریت این صندوق ها موجب شده آن ها در بلندمدت

حذف معافیت مالیاتی صندوق های پس انداز بازنشستگی، سازمان بیمه خدمات درمانی، سازمان تامین اجتماعی و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستائیان و عشایر به پیشنهاد وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی در دستور کار دولت قرار گرفته و در حال رسیدگی در کمیسیون اقتصادی دولت است. توجه وزارت کار در خصوص این پیشنهاد این است که در حال حاضر پرداختی ها و هزینه های صندوق های مذکور از درآمدشان بیشتر است و این معافیت عملاً هیچ مزیتی برای آن ها ندارد و موضوعیتی پیدا نمی کند. بر همین اساس شاید بهتر باشد به جای طرح موضوع مالیات که در ارتباط با منابع صندوق ها معنایی ندارد، از مزایای دیگر برای کمک به صندوق ها بهره بگیریم. از جمله این مزیت ها به اعتقاد کارشناسان، حذف معافیت های بیمه ای است یا ایجاد شرایط سرمایه گذاری در

حذف معافیت های بیمه ای می تواند به صندوق ها کمک کند

کیوان مرتضوی، رئیس گروه اقتصاد بیمه و برنامه ریزی سازمان تامین اجتماعی در این خصوص با اشاره به اینکه قطعاً شرایط صندوق های مذکور به خصوص صندوق سازمان تامین اجتماعی بحرانی است و در این شرایط هزینه ها، نرخ رشدی به مراتب بیشتر از نرخ رشد درآمدهای صندوق دارد، به «آتیه نو» گفت: «سازمان تامین اجتماعی در شرایط فعلی به سختی خود را مدیریت می کند و سود و درآمد حاصل از این صندوق ها نیز به صورت کوتاه مدت در دسترس سازمان نیست و در بلندمدت عاید سازمان می شود. وضعیت سایر صندوق ها هم به همین ترتیب است. از سویی با توجه به شرایط اقتصادی کشور و مولفه هایی مثل افزایش بیکاری، موضوع پرداخت دستمزد، موضوع بیمه و... هر گونه توقع از صندوق ها، شرایط را پیچیده تر می کند. در تعاریف و تعابیری که

بازی با حساب ها در عملیات حسابداری!

زندگی، حداقل ۳۰ سال حقوق بازنشستگی دریافت می کند، یا برای بازماندگان ایشان مستمری پرداخت می شود، به تعبیر دیگر، ۳۰ سال کسورات بازنشستگی که ۳۰ درصد حداقل حقوق است توسط کارفرما کارمند پرداخت شده و در مقابل ۳۰ سال حقوق کامل دریافت می کند، این در حالی است که عمده کشور های دیگر با صندوق های بازنشستگی به صورت صندوق های متعارف در کشور مانند رندو میزان پرداخت حق بیمه با توجه به خرید حقوق بازنشستگی متفاوت است یا سن بازنشستگی بین ۶۵ تا ۶۷ سال است. ۲- کسورات مهم کارفرمای بزرگ کشور (دولت) در دوره اشتغال کارمند در سنوات قبل به صورت دیون پرداخت نشده، و بابت رد دیون به صندوق ها، شرکت های دولتی را که با بهره وری پایین و رانت دولتی مشغول به فعالیت بوده اند، به صندوق های بازنشستگی واگذار کرده است که علاوه بر

از سال های قبل که روند عدم تناسب درآمد و هزینه های صندوق های بازنشستگی مطرح شد، همواره موضوع مهم این بود که هزینه های صندوق ها که عمدتاً پرداخت حقوق بازنشستگان است بیش از تمامی درآمدهای متعلق به صندوق ها اعم از کسورات اعضای صندوق و سایر درآمدهای ناشی از فعالیت های اقتصادی است. علل اصلی مشکل صندوق ها که تبدیل به یکی از بزرگترین چالش های اقتصادی کشور شده است و در آینده نیز بیشتر خواهد شد، به اختصار به شرح زیر است: ۱- پایین بودن سن بازنشستگی خصوصاً در مورد کارکنان دولت، به عنوان مثال، یک دبیر آموزش و پرورش به طور متعارف در ۲۰ سالگی استخدام و زمان تحصیل وی در دانشکده های تربیت معلم نیز جزء سنوات محسوب می شود. این فرد در پنجاه سالگی بازنشسته می شود و با توجه به سن امید به

تیمور رحمانی

کارشناس اقتصادی

به صندوق های بازنشستگی می گیرد و در بودجه نیز به این موضوع افتخار می کند که سهم مالیات در بودجه افزایش یافته است و از طرفی با اختصاص ردیف بودجه به همان مالیات اخذ شده را همراه با مبالغ اضافی به صندوق ها به عنوان کمک دودت می دهد. اخیراً وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی درخواست اصلاح قانون و نحوه تفسیر سازمان امور مالیاتی از بند «ج» ماده «۱۲۹» قانون مالیات های مستقیم را به دولت ارائه کرده است که متعاقباً به صورت لایحه به مجلس ارائه شود. گرچه این اقدام برای حل قسمت کوچکی از مشکلات صندوق ها بایستی مورد توجه قرار گیرد، اما به نظر می رسد تا عدم ارائه طرح جامع و کامل برای تعادل بخشیدن به درآمد و هزینه های صندوق ها، مشکلات آنان به مراتب بیشتر از این است که با اصلاح قانون مالیات در چندانی از آن ها دوا کند، گرچه شاید به عنوان داروی مسکن در این مقطع، اندکی توجه داشته باشد.

بازنشستگی است. از نگاه مالیاتی مشخص است که درآمدهای ناشی از کسورات اعضای صندوق ها هنگام پرداخت حقوق واریزی، سهم کارمند و کارگر و مالیات آن پرداخت شده و اخذ دوباره مالیات با تفسیر های سازمان امور مالیاتی، مالیات مضاعف به شمار می رود. درآمد ناشی از شرکت های متعلق به صندوق ها نیز گرچه شخصیت مستقل حقوقی دارند، اما درآمد آنان متعلق به صندوق هاست که در حال حاضر مشمول پرداخت مالیات هستند. این در حالی است که روح قانون مالیات بر این است که مالیات دهنده شخصی است که درآمدش بیشتر از هزینه هایش باشد. به عبارتی، مالیات به سود و درآمد اضافی تعلق می گیرد و صندوق های بازنشستگی همواره با کسری درآمد مواجه هستند و این نوع اخذ مالیات غیر مستقیم از صندوق ها فقط بازی با حساب ها در عملیات حسابداری است. به عبارتی، از طرفی دولت مالیات از شرکت های متعلق

عدم کارایی این شرکت ها، به علت ساختار قبلی دولتی، روش مدیریت خصوصی که نه دولتی است و نه خصوصی، از کارایی چندانی برخوردار نیست و نتوانسته سهم زیادی از هزینه های صندوق های بازنشستگی را تامین کند. ۳- مجموع قوانین و مقررات سر بار شده به صندوق ها، مانند بازنشستگی پیش از موعد، افزایش سنواتی حقوق بازنشستگان، بیمه بیکاری، سنوات ارفاقی، مرخصی زایمان و... بدون در نظر گرفتن منابع تامین وجوه آن توسط قانونگذار و دولت ها وضع و موجب افزایش هزینه های صندوق ها شده است. مجموع سه دلیل عمده فوق الذکر همراه با دلایل دیگر که مجال طرح آن در یک یادداشت نمی گنجد، باعث شده که همواره مجموع هزینه های صندوق ها از تمامی درآمدهای آنان بالاتر باشد و هر ساله در بودجه کشور، قسمت عمده ای از بودجه جاری مربوط به کمک به صندوق های